

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2009

Martina Šabíková

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Židovská obec Brno:
Oslavy svátků a dodržování tradic**

Martina Šabíková

Bakalářská práce
2009

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Katedra sociálních věd
Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martina ŠABÍKOVÁ**

Studijní program: **B6703 Sociologie**

Studijní obor: **Sociální antropologie**

Název tématu: **Židovská obec v Brně**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka zpracuje téma dle následující osnovy.

- 1) Úvod
 - 2) Metodologie
 - 3) Teoretické zakotvení výzkumného problému: Teorie z antropologie náboženství, judaismus (základní předpisy náboženského života dle judaismu)
 - 4) Historický kontext židovské obce
 - 5) Podoba praktikování judaismu v židovské obci
 - 6) Analýza výzkumného problému
 - 7) Závěr
-

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

COHEN, Abraham. Talmud :(pro každého): historie, struktura a hlavní témata Talmudu. Sefer. Praha 2006. ISBN 80-85924-49-8.

DIVECKY, Jan. Židovské svátky. P3K. Praha 2005. ISBN 80-903584-3-8.

CHOURAQUI, André. Dějiny judaismu. Victoria Publishing. Praha 1995. ISBN 80-85865-81-5.

JOHNSON, Paul. Dějiny židovského národa. Rozmluvy. Praha 1996. ISBN 80-85336-31-6.

SADEK, Vladimír; ŠEDINOVÁ, Jiřina; FRANKOVÁ, Anita. Židovské dějiny, kultura a náboženství. SPN. Praha 1992. ISBN 80-04-25998-7.

SCHUBERT, Kurt. Dějiny Židů. NS Svoboda. Praha 2003. ISBN 80-205-1036-2.

SILVERMAN, David. Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka. Ikar. Bratislava 2005. ISBN 80-551-0904-4.

SPIEGEL, Paul. Kdo jsou Židé?. Barrister & Principal. Brno 2007. ISBN 978-80-87029-07-7.

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Tereza Hyánková
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2008

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2009

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29.6.2009

Martina Šabíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Tereze Hyánkové, za vedení a její odborné rady, kterými mě provázela po celou dobu sepisování mé bakalářské práce.

Můj velký dík dále patří Židovské obci Brno, jejímu předsedovi, panu Ing. Friedovi, za to, že mi umožnil nahlédnout do života obce. Dále pak Katce Ševčíkové za její cenné informace a také péči, se kterou se o mě starala při mých pobytech v Brně a všem ostatním zaměstnancům a členům obce za jejich milé přijetí.

ANOTACE

Tato práce se zabývá oslavami náboženských svátků konaných na Židovské obci Brno. Cílem práce bylo zjistit, jakou konkrétní podobu mají svátky na Židovské obci Brno a také jakou roli hrají v náboženském životě členů obce.

KLÍČOVÁ SLOVA

judaismus, Brno, židovská obec, Židé, tradice, svátky

TITLE

Jewish village in Brno: Celebrations religious holidays and respect for traditions.

ANNOTATION

This work deals with the celebration of religious holidays on the Jewish community in Brno. The aim of this work was to determine the concrete form to holidays on Jewish village in Brno and what is the role in the religion life of the members of the village

KEYWORDS

Judaism, Brno, jewish village, Jews, tradition, feast

OBSAH

ÚVOD	1
1. METODOLOGIE	2
1.1 Metody výzkumu	3
1.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky	3
2. TEORETICKÉ ZAKOTVENÍ VÝZKUMÉHO PROBLÉMU	4
2.1 Kdo je Žid	5
2.2 Judaismus	5
2.2.1 Ortodoxní judaismus	5
2.2.2 Konzervativní judaismus	6
2.2.3 Progresivní judaismus	7
2.3 Principy víry v judaismu	8
2.3.1 613 micvot	8
2.3.2 Synagoga	9
2.3.3 Obřizka	9
2.3.4 Šabat	9
2.3.5 Košer stravování	10
3. ŽIDOVSKÁ OBEC BRNO	11
3.1 Historický kontext obce	11
3.1.1 Perzekuce Židů	11
3.1.2 Jozefínské reformy	12
3.1.3 2. světová válka	13
3.1.4 Poválečná doba	13
3.2 Současnost	14
4. ANALÝZA VÝZKUMNÉHO PROCESU – Podoba praktikování judaismu na Židovské obci Brno	16
4.1 Židovský kalendář	16
4.2 Oslavy svátků na Židovské obci Brno	17
4.2.1 Šabat	17
4.2.2 Roš hašana	20

4.2.3	Jom Kipur	21
4.2.4	Pesach	21
4.2.5	Šavuot	22
4.2.6	Sukot	23
4.2.7	Chanuka	23
4.2.8	Purim	24
4.2.9	Tu bišvat	25
5.	INTERPRETACE SVÁTKŮ	27
5.1	Osobnost duchovního	27
5.2	Vyjednávání o podobě svátku	29
5.3	Faktory ovlivňující náhled na židovskou víru	29
ZÁVĚR		31
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ		34
SEZNAM PŘÍLOH		37
Příloha č. 1 - Šabatové modlitby		38
Příloha č. 2 - Budova synagogy na Skořepce, zimní modlitebna		40
Příloha č. 3 – Oslava Svátku stromů – Tu Bišvat, v sále ŽOB		41
Příloha č. 4 – Výzdoba v synagoze na svátek Šavuot		42
Příloha č. 5 – Oslava svátku Pesach v sále ŽOB		43
Příloha č. 6 – Oslava nového roku – Roš hašana		44
Příloha č. 7 - Svátek Purim		45
Příloha č. 8 – Zapálení první chanukové svíce, přichystaný sál na oslavu Chanuky.....		45
Příloha č. 9 – Pozvánky na oslavy svátků (Purim, Pesach, Chanuka, Tu bišvat)		48

ÚVOD

Když jsem přemýšlela nad tématem své bakalářské práce, vzpomněla jsem si na svou tetu, která je již delší dobu členkou židovské obce a napadlo mne, že by toto téma bylo dobrým námětem. O judaismu slýcháváme především ve spojitosti s událostmi druhé světové války, avšak o současné situaci Židovských obcí veřejnost mnoho neví. Následující práce se zabývá Židovskou obcí Brno (její historií a současností) a podobou praktikování judaismu v židovské obci prostřednictvím židovských svátků. Samotnému výzkumu svátků předcházeli průběžný terénní výzkum a dlouhodobé srovnávací studium teoretické literatury a materiálů týkajících se tématu.

V první kapitole mé práce bych se chtěla zmínit o náboženství z antropologického pohledu, vymezit pojmy jako je náboženství či rituál a zmínit se o osobnostech antropologie, které se antropologii náboženství věnovali. V první, teoretické, části mé práce jsem se zaměřila na objasnění toho, kdo vlastně je Žid a také proč se uvádí s velkým písmenem, dále na judaismus, jeho rozdělení a také principy této víry, neboť tyto informace považuji za důležité k základnímu pochopení židovství. V další kapitole se již věnuji zjištěným informacím ze svého prvního výzkumu, který se týkal historie a současnosti Židovské obce. V nejrozsáhlejší části své práce se věnuji židovskému kalendáři a svátkům. Publikací o židovských svátcích najdeme hned několik, avšak všechny jsou založeny na popisu všeobecných pravidel a nenajdeme v nich odpověď na otázku, zda jsou tyto popisy jednotné pro všechny židovské komunity. Proto jsem se ve své práci, při popisu svátku, vždy nejprve zaměřila na část z odborné literatury a poté na přímý popis průběhu svátku přímo v Židovské obci Brno. V poslední, páté kapitole, se věnuji hledání odpovědi na otázku, co ovlivňuje různé názory na to, jak konkrétní svátky slavit.

V závěru své práce shrnuji svůj výzkum a také odpovědi na své výzkumné otázky. Jako přílohy přikládám ukázkou základních motliteb, fotografie z průběhů oslav a také několik ukázek pozvánek k svátečnímu veselí.

1. METODOLOGIE

1.1 Metody výzkumu

Výběr metod je důležitou součástí každého antropologického výzkumu. Terénní výzkum předcházející této práci jsem provedla ve dvou etapách. V první etapě jsem se nejprve zaměřila na získávání základních informací o Židovské obci samotné, tedy o chodu obce, její historii a také současnosti. Při této části výzkumu jsem používala převážně metodu nestrukturovaných a polostrukturovaných rozhovorů, kdy jsem respondentu nechávala hovořit a poté jsem mu pokládala doplňující, převážně, otevřené otázky, které dotazovanému dávaly větší prostor k vyjádření se k tématu. Rozhovory jsem zaznamenávala na diktafon, samozřejmě se souhlasem dotazovaného.

Další použitou metodou byla metoda zúčastněného pozorování, při kterém jsem se účastnila společenského života obce, pozorovala děj okolo a ptala se, pokud jsem něčemu nerozuměla. Zúčastněné pozorování jsem používala jako hlavní metodu při prvním kontaktu s členy obce a také při bohoslužbách v synagoze.

Druhá část mého výzkumu se odehrávala v průběhu roku, kdy jsem se, díky ochotě vedení a členů obce, mohla zúčastnit různých oslav svátků jako je např. *páteční vítání šabatu*, *Chanuka*, *Tu bišvat*, *Purim*, *Pesach*. Při počátečních návštěvách jsem uplatnila převážně metodu zúčastněného pozorování. V úvodu mě vždy představil někdo z vedení a časem jsem se do podvědomí členů zapsala, jako studentka, která zde sbírá materiál na svou bakalářskou práci a nikdo se nad mojí přítomností nepozastavoval. Za dobu svého výzkumu jsem se nesečkala s žádnou zápornou reakcí na moji přítomnost a mohu upřímně říci, že všichni členové obce, i její vedení, jsou velice sympatičtí a vzdělaní lidé s upřímným zájmem poskytnout veškeré informace, které by mohly při mém výzkumu pomoci.

Mnoho důležitých poznatků jsem získala v průběhu první fáze výzkumu, při rozhovorech s vedením Židovské obce, s jejím předsedou, sekretariátem a také se členy samotnými. Tyto informace byly doplněny o informace načerpané z odborné literatury. Díky ochotě vedení a členů obce jsem se mohla aktivně zapojit i do příprav oslav a nahlédnout tak do zákulisí obce.

Občas se vyskytl nějaký problém technického rázu, kdy například selhala technika pro zaznamenávání rozhovorů, nebo kdy jsem se nemohla zúčastnit některého ze svátků. V takovéto situaci mi velmi pomáhala zdejší zástupkyně sekretariátu, která vždy našla přijatelné řešení. Například mi sepsala obsah oslav svátku, při kterých jsem nebyla a obstarávala mi různé materiály, které mi byly při mé práci velkým přínosem. Mnoho

informací jsem také načerpala v interním měsíčníku obce, který mi obec posílala v elektronické podobě.

1.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Cílem mého výzkumu bylo nejprve zjistit, jak v současné době Židovská obec Brno funguje. Podle jakých pravidel jsou lidé přijímáni za členy, co vše obec pro své členy dělá? V první fázi výzkumu jsem se věnovala rozhovorům se zaměstnanci obce, abych se dozvěděla o obci co nejvíce informací. Hovořila jsem s předsedou Židovské obce Brno Ing. Pavlem Friedem, vedoucím účelové organizace JAS, panem Bauerem, správcem Židovského hřbitova v Brně-Židenicích panem Špunarem a dalšími lidmi, kteří mi vždy velice rádi poradili. Po ukončení této části výzkumu, jsem přemýšlela na co přesně se zaměřit, neboť toto téma je velice široké. Při své první části výzkumu jsem se zúčastnila, mimo jiné, i pátečního vítání šabatu. Tento rituál se mi velmi zalíbil, neboť je to jedna z příležitostí, kdy se sejdou členové obce ve větším počtu a společně oslavují. Rozhodla jsem se, že bych se mohla věnovat oslavám svátku, neboť právě při oslavách se společně schází velký počet členů obce a právě svátky jsou často tmelícím prvkem obce.

V průběhu výzkumu jsem si stanovila několik výzkumných otázek, na které jsem chtěla najít odpovědi. Nejdříve ze všeho jsem se věnovala literatuře, zabývající se tématem židovských svátků, abych měla představu, jak by měla oslava a s ní spojené rituály probíhat. Jelikož ŽOB pravidelně připravuje oslavy svátků, mohla jsem nahlédnout do zákulisí a aktivně se zapojit při přípravách. Poté jsem si zaznamenávala průběh každé oslavy a porovnávala je s poznatky z literatury.

V průběhu mého výzkumu jsem si stanovila tyto základní výzkumné otázky:

- Jakou podobu má slavení konkrétních židovských svátků na Židovské obci Brno?
- Jaký význam mají svátky pro členy Židovské obce Brno?
- Existují na Židovské obci Brno rozdíly v názorech na to, jak konkrétní svátky slavit?
Pokud ano, jaké faktory různé interpretace a přístupy ovlivňují?

2. TEORETICKÉ ZAKOTVENÍ VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU

Náboženství je již velice dlouho součástí lidské kultury. Ať už se jedná o západní, či kulturu tradiční, vždy zde hraje důležitou roli. Clifford Geertz tvrdí, že předmětem studií náboženství by mělo být náboženství samotné. Měli bychom odpovídat na otázky, co náboženství pro věřící znamená a jaký dává směr a smysl lidské existence. (Eriksen, 2008) A co je vlastně náboženství? Mnoho antropologů se potýká s problémem definice náboženství. Jednu z definic předložil Tylor, který popisuje náboženství jako víru v nadpřirozené bytosti, avšak současně s tímto tvrzením vystupuje otázka, co je vlastně nadpřirozené? Durkheim vyslovil názor, že každá kultura rozlišuje mezi „posvátným“ (tímto pojmem označoval kategorii jevů, činností, předmětů a osob, na které lidé reagují s pocitem bázně, dokonce i strachu a které jsou vzdálené každodenní realitě) a „profánním“, což vysvětloval jako věci každodenní, ke kterým je možné přistupovat čistě pragmaticky, neboť se jedná o věci, se kterými se setkáváme v každodenním životě. Tato dvě označení, byla podle Durkheima první formou klasifikace a dualismu, jež je základní vlastností lidského myšlení. (Murphy, 2004) Durkheim byl vnukem rabína, a tak nejspíš velmi dobře znal dualismus, který se v náboženství vyskytuje. Jako příklad bych mohla uvést část židovské modlitby Havdala, což je soubor požehnání, kterými se ukončuje šabat a biblické svátky.

Pochválen budiž Hospodině, Bože náš, králi světa, Jenž učinil rozdíl mezi svatým a všedním, mezi světlem a temnotou, mezi Izraelem a národy, mezi dnem sedmým a šesti dny práce. Pochválen budiž, Hospodine, Jenž učinil rozdíl mezi svatým a všedním! (Murphy, 2004, s. 174)

V této modlitbě jsou velice dobře vyjádřeny všechny protiklady, svaté a všední, světlo a temnota, Izrael a všichni ostatní, šabat a den všední. Durkheim též považoval náboženství za společenský život vyjádřený v symbolickém jazyce, za metaforický systém myšlenek a činností.

V náboženství jsou velice důležité také rituály, které bychom mohly označit také jako náboženství v praxi. Rituál můžeme definovat jako sociální aspekt náboženství, který může dávat náboženským představám konkrétní podobu. Mohly bychom je také označit jako veřejné události, které se řídí určitými pravidly. Jedna z antropologických definic rituálu ho označuje jako držitelem moci a nositelem ideologie. Max Gluckman tvrdí, že rituály transformují konflikty a měly by svým účastníkům přinášet silné prožitky. (Eriksen, 2008) Ve

své práci se také budu z části věnovat rituálům, neboť jsou jednou z hlavních složek náboženství a také klíčovým prvkem. V mé práci se budu věnovat výročním rituálům, kterými jsou označeny rituály související s každoročními oslavami svátků. Tyto rituály činní určitý čas posvátným a jsou popsány ve čtvrté kapitole, která je zaměřena na průběh svátečních dnů. Zde jsou popsány nejen tyto výroční rituály, ale také rituály s nimi související. Rituály, při kterých dochází ke změně rituálního stavu, jako je například půst, či očištění se v rituální lázni.

2.1 Kdo je Žid?

Ještě než se začnu věnovat judaismu jako takovému, chtěla bych ujasnit otázku týkající se českého jazyka, a to jak je to s psaním velkého a malého písmene ve slově Žid nebo žid. Pravidla českého pravopisu uvádí, že pokud se jedná o etnický význam slova, bude se používat velké Ž a ve všech ostatních případech se bude psát ž malé. Ve své práci budu používat označení Žid s velkým písmenem, neboť je to použito ve většině literatury a podle mého názoru je tato úprava i z historického hlediska vhodnější.

A kdo je tedy vlastně Žid? Tradiční odpověď na tuto otázku je, že Žid je ten, kdo se narodil židovské matce nebo konvertoval podle halachy, židovského náboženského zákona. (Spiegl, 2007, s. 13).

Slovník judaismu uvádí, že Žid je příslušník židovského národa nebo lidu Izraele. V křesťanských společnostech bylo pod vlivem učení křesťanské církve chápáno označení Žid, jako označení lidí, kteří odmítli pravé zjevení a svým tragickým osudem dosvědčují křesťanskou pravdu (Pavlincová a kol, 1994).

2.2 Judajismus

Židovství není monolitní uskupení a standardně se rozděluje do množství skupin a odnoží. Ve své práci představím tři proudy, které jsou uváděny jako jedny z hlavních a to je ortodoxní, konzervativní a reformní (také označovaný jako progresivní či liberální).

2.2.1 Ortodoxní judajismus

Ortodoxní judajismus zastává v současnosti 20 – 30%¹⁾ Židů na světě. Tento termín

¹⁾Wikipedie – otevřená encyklopedie. [online] [cit. 2009-16-02] Čeština. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ortodoxn%C3%AD_judajismus

vznikl na počátku 20. století, kdy v judaismu začaly vznikat nové směry, ze kterých poté vznikl reformní, liberální nebo také konzervativní judaismus. Název ortodoxní pochází z řeckých slov orthos – správný a doxa – sláva. Ortodoxní judaismus je tradičním judaismem, který zdůrazňuje věrnost tradicím židovského náboženského života, a považují se za jediný zdroj víry Izraele. Dělí se na další podskupiny, z nichž nejznámější jsou:

- **Charedim** – ultraortodoxní Židé, kteří se staví negativně k určitým aspektům moderního způsobu života. Ti se dále dělí na:
 - **Chasidim** – chasidští židé
 - **Mitnagdim** – odpůrci chasidismu
- **Moderní ortodoxie** – „*Datim*“ tento výraz označuje všechny věřící Židy jako celek.

V České republice nemá ortodoxní judaismus příliš dlouhou tradici. Hlavní představitel ortodoxního judaismu je Pražský a zemský rabín Karol Efraim Sidon (* 1942). Kromě něj zde působí ještě dva ortodoxní rabíni.

2.2.2 Konzervativní judaismus

Konzervativní judaismus je střední cestou mezi ortodoxním a reformním judaismem. Spolu s nimi tvoří hlavní proudy judaismu. Konzervativní judaismus vznikl v první polovině 19. století v Evropě, avšak skutečného rozmachu se mu dostalo až v USA. Zachovává věrnost židovské tradici a židovskému právu (halaše) a zároveň se snaží, tam, kde to halacha dovoluje reagovat na výzvy moderního světa. Jedním z hlavních příkladů je měnící se postavení ženy ve veřejném i náboženském životě.

Vznik konzervativního judaismu je spojen se jménem Zachariáš Frankel, což byl česko-německý rabín, který se snažil najít kompromis mezi ortodoxním a reformním judaismem. V roce 1845 se rozešel s reformním hnutím, které považoval za příliš radikální a stal se hlavou židovského teologického semináře ve Vratislavi. Tento seminář se stal prvním moderním vzdělávacím institutem, který byl zaměřen na výuku tradičního judaismu spojeným s moderním přístupem. Cíli nového směru mělo být zachování židovských tradic, šabatu a používání hebrejštiny při bohoslužbách. Po vlně emigrací od USA, zde bylo ustanoveno nové centrum konzervativního judaismu. Po druhé světové válce došlo k velké migraci Židů, kteří se nechtěli vrátit do svých původních zemí. Ti pocházeli jak z ortodoxních tak z reformních rodin a konzervativní judaismus se jim zdál dobrou volbou, pro ty, kteří se chtěli vzdát židovské kultuře (z důvodu válečných událostí), ale nechtěli se vzdát judaismu jako takového.

Konzervativní judaismus od začátku podporoval sionismus²⁾ a stát Izrael. Od konce 50. let 20. století vznikla samostatná izraelská větev konzervativního judaismu, která poprvé použila název Masorti³⁾. Nejvíce konzervativních Židů žije v USA (asi 1,5 milionu). Další komunity se vyskytují v 35 zemích světa (Izrael, Argentina, Mexiko, Anglie, Francie, Německo atd.)

V České republice existuje hnutí Masorti Česká republika, o.s., která je součástí celosvětové organizace Masorti komunit. Má přibližně 60 členů a jejím sídlem je Praha. Jejich cílem je seznamovat českou židovskou veřejnost s hodnotami a myšlenkami konzervativního judaismu, ve formě pravidelných přednášek, při oslavách šabatu či jiných židovských svátků (cs.wikipedia.org).

2.2.3 Progresivní judaismus

Progresivní judaismus je v Americe známý jako reformní judaismus a v Anglii jako liberální judaismus. Tento směr vznikl ve čtyřicátých letech 18. století v Německu. Jako zakladatel je považován Avraham Geiger, obyvatel Frakfurtu nad Mohanem, který v letech 1863 až 1870 působil jako obecní rabín a byl spoluzakladatelem hnutí „vědeckého studia judaismu“. Podporoval liberální názor, že judaismus podléhá vývoji stejně jako civilizace a ortodoxii považoval za vyhrocenou. Snažil se vymístit všechny znaky, které by Židy odlišovaly od ostatních národů. Zasazoval se o kázání v národních jazycích, přeformuloval některé motlitby, zakládal synagogy, které neoddělovaly muže od žen, a uznával některé druhy práce při šabatu. Avšak také se postavil proti návrhům přesunout šabat na neděli a odmítl návrhy na zrušení obřízky.

Pojem progresivního judaismu zahrnuje všechny dnešní školy židovské náboženské filozofie, které zdůrazňují etiku, spravedlnost, rovnoprávnost, snášenlivost a sociální angažovanost nad současnou izolacionistickou ortodoxii. Reformní judaismus věří, stejně jako ortodoxní, v jednoho Boha, věčného, přítomného a neměnného. Reformní judaismus se pokouší Boha nacházet ve tmě, zjasnit ho, dělat jej srozumitelným každé nové generaci.

Na bohoslužbách se zavedl sborový zpěv doprovodem na hudební nástroj. Zkrátily se

²⁾ Sionismus vznikl na konci 19. století, avšak jeho kořeny sahají až do antiky. Vytvořil židovský stát Izrael a zformoval předpoklady pro židovskou identitu. Znovuoživením hebrejštiny jako běžně používaného jazyka se sionismu podařilo jedinečný kulturní čin, hebrejšтина se stala garantem, že se židovská identita nerozplyne ani v sekulárním státě Izrael (Spiegel, 2003)

³⁾ Masorti – konzervativní Židovská obec se sídlem v Praze, která je součástí mezinárodní organizace konzervativních komunit Masorti Olami. Snaží se přispívat k rozvoji židovské kultury, osvětě, vzdělání a tradici v rámci hodnot konzervativního judaismu a také jako součást židovské komunity v České republice.

dopolední bohoslužby a pořídily se jejich překlady a modlitby se střídají v hebrejštině a mateřštině. Také se změnil přístup k ženám. Od 70. let 20. století se ženy modlí společně s muži⁴⁾. Odlišný přístup je také ke konverzi, kdy je umožněna konverze patrilineárních Židů. (Kuras, 1999)

Židovská obec Brno vyznává konzervativní judaismus. Najde se tu však několik málo členů, kteří tíhnou spíše k ortodoxnímu judaismu. Jedná se o jednu rodinu konvertitů a pak pár členů obce, kteří dodržují košer stravování.

2.3 Principy víry v judaismu

Judaismus se řadí ke třem velkým monoteistickým náboženstvím, spolu s křesťanstvím a islámem, kterým je společná víra v jednoho Boha, jenž stvořil svět a člověka (Pavlicová a kol., 1994). Judaismus dal světovému kulturnímu dědictví Starý zákon (judaismus jej nazývá *Tanach*, což je zkratka ze tří hebrejských slov, které popisují jednotlivé části Starého zákona – Tóra, Proroci, Spisy). Zároveň však existuje podrobné rozvedení toho, co je sice zmíněno ve Starém zákoně, ale není to tam patřičně vysvětleno. Rozsáhlý soubor těchto komentářů se nazývá *Talmud* (= učení) a patří vedle Starého zákona k nejdůležitějším náboženským dílům judaismu. (Zahradníková, 2004)

2.3.1 613 micvot

Základem judaismu je dodržování 613 příkazů a zákazů – micva. Jsou to příkazy, které Bůh uložil svému lidu na hoře Sinaj. Pro ortodoxní Židy je dodržování těchto nařízení velice závažným úkolem, neboť věří, že Tóra je slovem Božím, ve kterém nesmí změnit ani písmenko. Pro liberální Židy je Tóra knihou, kterou sepsali lidé, kterým se Bůh opětně zjevoval. Proto se také domnívají, že mají právo rozhodovat, která pravidla jsou pro ně ještě závazná a která nikoliv. (Spiegl, 2007)

Počet 613 rozdělují rabíni na dvě části: na 365 zákazů, které odpovídají počtu dnů slunečního roku a 248 příkazů, jejich počet odpovídá počtu částí, ze kterých se skládá lidské tělo. Z tohoto rozdělení vychází poselství, že Boží cesta vyžaduje nasazení celé lidské

⁴⁾ Podle historických záznamů zavedly oddělování žen při bohoslužbě všechny synagogy počátkem 13. století a v mnoha kongregacích jen polovičatě (oddělení pouze mezerou, nikoliv balkónem či zástěnou). Z hlediska reformního judaismu jde o středověký obyčej a nikoli Boží zákon

osobnosti neustále a v každém okamžiku. V životě každého židovského člověka jsou takto určeny všechny jednotlivosti, ale také všechny důležité životní etapy. (Spiegl, 2007, s. 28)

2.3.2 Synagoga

Náboženský život Židů se z velké části odehrává v synagoze, které se hebrejsky říká *Bejt ha-kneset* (= Dům shromáždění) či *Bejt ha-midraš* (= Dům studia či výkladů) či *Bejt ha-tfila* (= Dům modlitby). Všechny tyto funkce synagoga plní. Synagoga byla od počátku centrum pro shromažďování. Měla vždy klíčový význam. Zde se spolu setkávali Židé, aby se společně modlili, učili a také aby společně oslavovali. Všechny tyto funkce jsou dodnes zachovávány a respektuje je každá nová stavba. Při výstavbě nové synagogy je rozhodující vnitřní výstavba. Synagoga musí směřovat na východ, kde leží Jeruzalém. Tímto směrem se také modlí věřící. Při východní stěně také stojí posvátná schránka (*aron ha-kodeš*), v níž jsou uloženy posvátné svitky Tóry. Uprostřed je vyvýšené podium (*bima*), s pultíkem, kde leží předčítané svitky. Zajímavostí je, že při židovských bohoslužbách stojí vedoucí modlitby zády k věřícím, aby byl čelem k východní zdi.

2.3.3 Obřízka

Dalším důležitým pilířem judaismu je obřízka. Je to první důležitá událost v životě novorozence mužského pohlaví. Obřízka je viditelným znamením svazku mezi Abrahamem a Bohem a představuje v židovském životě velikou událost. Obřízka se koná osmý den života novorozence, i kdyby tento den připadl na šabat nebo na Jom kipur. Obřízku vykonává rituální obřezávač Mohel. Během obřízky oznámí otec dítěte jeho jméno a poté se hoduje.

2.3.4 Šabat

Dodržování dne klidu, soboty neboli šabatu (v literatuře můžeme též najít pojmenování šábes) je dalším z hlavních bodů judaismu, je to ústřední den víry. Toto nařízení vychází z první knihy Mojžíšovy, podle které Bůh stvořil svět v šesti dnech a sedmý den odpočíval.

„Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý. Šest dní budeš pracovat a dělat všechnu svou práci. Ale sedmý den je den odpočinku Hospodina, tvého Boha. Nebudeš dělat žádnou práci ani ty, ani tvůj syn a tvá dcera, ani tvůj otrok a tvá otrokyně, ani tvé dobytče, ani tvůj host, který žije v tvých branách.“ (Exodus 20,8-10)

Šabat je zahájen v pátek večer (erev šabat), kdy se slavnostně prostře stůl a při zahájení se zapálí svíce. Pronese se požehnání nad vínem a chlebem. Víno se rozlije do sklenic a ty se podají všem dospělým u stolu. Rozdělí se chléb a poté se začne podávat večeře. Následující ráno se navštěvuje synagoga, kde se koná bohoslužba, která je rozšířena o čtení z tóry a proroků, popř. o kázání nebo výklad rabína. Šabat je čas, kdy je zakázáno pracovat, včetně zapínání elektrických spotřebičů, užívání výtahu, řízení auta atp. (Pavlicová a kol., 1994)

2.3.5 Košer stravování

Jedním z hlavních předpisů, které musí Židé dodržovat je košer stravování. Hebrejský výraz *košer* znamená schopný, ryzí, čistý. I když jsou zde i přesvědčivé argumenty ze strany hygienické, nejedná se o čistotu v hygienickém nebo lékařském slova smyslu, ale o čistotu duchovní. Je zde jiné zdůvodnění pro „kašrut“ neboli košer stravování. Košer strava nemá jen nasytit, ale má také podporovat tělesnou a duševní čistotu každého Žida.

„Já jsem Hospodin, váš Bůh. Posvěťte se a buďte svatí, neboť já jsem svatý. Neposkvrňujte sami sebe žádnou havětí plazící se po zemi. Hospodin, který jsem vás vyvedl z egyptské země, abych byl vaším Bohem. Proto buďte svatí, neboť já jsem svatý. To je řád o zvířatech, o ptácích a o všech živých tvorech pohybujících se ve vodách i o všech, kteří se hemží po zemi. Je nutno rozlišovat mezi nečistým a čistým, mezi živočichy, kteří se smějí jíst, a těmi, kteří se jíst nesmějí.“
(Leviticus 11,44-47)

Každoročně je vydáván Průvodce košer potravinami, kde je uveden seznam povolených potravin. Na Židovské obci v Praze existuje košer restaurace Šalom, která zajišťuje svým členům stravování. V židovské obci Brno se podává košer strava vždy v pátek při oslavě šabatu. Dále také košer kuchyně funguje při různých oslavách svátků na obci, kdy se v ní připravuje občerstvení.

3. ŽIDOVSKÁ OBEC BRNO

3.1 Historický kontext obce

Historie židovského usidlování v Brně sahá do doby Přemysla Otakara II. Židé byli od počátku svého usidlování pod ochranou panovníka jako tzv. poddaní královské komory, to však také znamenalo zvýšené vybírání daní a poplatků. Židům byl povolen obchod a půjčování peněz, z řemesel to bylo pekařství, truhlářství a krejčovství.

3.1.1 Perzekuce Židů

Za Karla IV. nastala v Německu jedna z mnohých vln pronásledování Židů, v tehdejší době to bylo kvůli moru a rozšiřovaným pověstem, že je to důsledek otravování studní Židy. Brno patřilo k nemnoha městům, které smělo Židy přijímat, a tak se zde projevil silný příliv uprchlíků. Brněnská židovská obec utrpěla těžké ztráty za husitských válek. Kolem roku 1450 se začalo šířit hnutí mnicha Capistrana⁵⁾ a jedním z jeho následků bylo vypovězení Židů z královských měst Ladislavem Pohrobkem. (www.zob.cz)

Původní židovské sídliště v Brně bylo vymezeno dnešním hotelem Padowetz, Zelným trhem, Masarykovou ulicí a Orlí ulicí. V ústí Masarykovy ulice stávala židovská brána a vně ghetta byl hřbitov. Na jeho předpokládaném území, což je dnešní Hlavní nádraží, byly nalezeny náhrobky datované kolem roku 1349 a 1373. Jsou to nejstarší náhrobky na území Moravy. S nařízením Ladislava Pohrobka toto vše zmizelo. Židé museli odejít a svůj majetek nechat na místě křesťanskému obyvatelstvu. Od té doby, téměř na následující čtyři století, neměli Židé do Brna přístup. (Hrubá, 2008)

Od roku 1454 po následující čtyři století, nastalo období, kdy Židé vymizeli ze života města Brna. Obrat nastal s třicetiletou válkou, kdy byli Židé vtaženi do zásobování armád a císař Ferdinand II. jim udělil privilegia, jimiž byli zrovnoprávněni v obchodu. Od 17. století začal průnik Židů do průmyslových činností, stávali se dodavateli potravin různého proviantu. Byl zřízen úřad židovského výběrčího daní, jež byl jmenován zemským hejtmanem a zastupoval zájmy Židů u vrchnosti. (www.zob.cz)

⁵⁾ Mnich Capistranus Capistranus byl františkánský kněz původem z Itálie. Do Českých zemí přichází jako misionář pro zaalpské země v době husitských válek. Do Brna přichází poprvé v roce 1451 a říká se, že obrátil na víru na 3000 lidí. Účelem Capistránova kázání bylo přesvědčit v pohusitské době širší masy o škodlivosti husitského smýšlení.

V 18. století byl odhadovaný počet židovských usedlíků cca 52 osob (<http://www.zob.cz/historie>). Od roku 1726 platil tzv. familiantský zákon císaře Karla IV., kdy pouze nejstarší syn dostával povolení k ženitbě, současně byl proveden soupis židovského obyvatelstva. Následovalo několik dalších nařízeních, a tak byli moravští Židé separováni do 54 židovských obcí. V roce 1745 nařídila Marie Terezie úplné vypovězení Židů ze země Koruny české. Roku 1748 bylo toto nařízení změkčeno a Židé se mohli vrátit např. do Brna či Olomouce.

3.1.2 Jozefínské reformy

Tolerančním patentem roku 1782 přichází dlouho očekávané ulehčení. Židé mají stále povinnost vést své úřední věci v němčině, avšak mohou zřizovat německo-izraelské školy. V Brně také vznikají základy textilního průmyslu, zpracování tabáku atp. Od r. 1815 přichází k dalšímu zrovnoprávnění, zejména po náboženské stránce, ale stále se najde řada ponižujících opatření, například musí cestovat (i uvnitř císařství) se zvláštním pasem, musí se ohlásit na dotaz, zda jsou v dopravním prostředku přítomni židé, platí vysoké zástavy při trvalém vycestování atd.

Revoluce v roce 1848 odstranila poslední omezení a diskriminaci. Od této chvíle mohou Židé uzavírat sňatky bez omezení, usazovat se na libovolném místě, provozovat libovolná řemesla, těšit se náboženské svobodě. Roku 1849 požádalo prvních 47 osob o přijetí do svazku města Brna a byli přijati. Z jejich středu byl zvolen 9 členný výbor a jeho prvním úkolem bylo vytvoření základů pro náboženskou obec, tedy zřídit synagogu, hřbitov a ústav rabína. V roce 1852 byl zakoupen pozemek v Židenicích, určený pro hřbitov. První novodobá synagoga se začala stavět na ulici Křenová v roce 1853 (dokončena roku 1855). Kvůli přetrvávajícím protižidovským náladám bylo rozhodnuto, že se ještě nebude usilovat o založení náboženské obce a ustaví se jen náboženský spolek (také proto, že v čele tehdejších městských orgánů stál, Židům nakloněný, hrabě Lažanský). Tento spolek byl také založen roku 1856 a od něho se datuje počátek novodobých dějin Židů v Brně. V roce 1857 činil počet Židů v Brně asi 2 230 (v roce 1834 to bylo 135 židů). (Klenovský, 1993, s. 16)

Roku 1858 bylo zažádáno o povolení k založení náboženské obce, což bylo povoleno o rok později. Dále byla v roce 1861 otevřena škola, od roku 1880 byla v činnosti rituální lázeň („mikve“) a pekárna macesů⁶⁾. V Křenové byla r. 1883 otevřena modlitebna pro

⁶⁾ Maces – nekvašený chléb

východní ortodoxní Židy, ze které se poté ustavil tzv. Polský templ⁷⁾. Ke konci století dosahuje počet členů obce čísla 7 087 (Klenovský, 1993, s. 16). V roce 1904 byla zahájena stavba Nové synagogy na Kolišti 45 a dokončena byla o dva roky později.

Po vzniku republiky byl ustanoven nový výbor ze zástupců tří hnutí (liberálního, konzervativního a středového). Byla založena společná židovská škola na Hybešové. Židovské instituce byly soustředěny v dnešních ulicích Tř. Kpt. Jaroše (dříve Legionářská) a Koliště (zde bylo hlavní sídlo ŽO a synagoga). Později byla administrativa nacisty vysídlena do domu na Legionářské 31 a na Legionářské 3 byly společenské a charitativní instituce. Dalšími organizacemi byl např. starobinec na Štefánikově 54, sirotčinec na Křenové 46, či sportovní areál Makkabi na Riviéře (celostátní židovský sportovní svaz) Největší rozmach zažila brněnská ŽO v meziválečném období. V roce 1938 byl počet členů obce asi 12 000 (Klenovský, 1993, s. 16). S Brnem je také spjata řada významných osobností židovského původu. Mezi jinými to byli: advokát a politik Adolf Stránský, hudební skladatel Pavel Haas, jeho bratr herec Hugo Haas, malíři Otto Ungar či Ludwig Blum aj. (www.zob.cz)

3.1.3 2. světová válka

Během druhé světové války, s příchodem německých vojsk se podmínky Židů rapidně zhoršily. Mezi 19. a 28. květnem došlo k fašistickým demonstracím a protižidovským pogromům v Brně. V červnu 1939 byl vydán dekret, který Židy vylučoval z veřejného života a připravoval vyvlastnění jejich majetku. V červnu se také započala první část „konečného řešení židovské otázky“, což zahrnovalo např. konfiskace majetku, soustředění Židů do jednoho prostoru, deportace na východ a do koncentračních táborů. Z Brna bylo vybaveno celkem 13 transportů. První transport „F“ vyjel z Brna 16. listopadu 1941 a jeho cílová stanice byl Minsk. Kromě tohoto prvního, který byl vypraven do Minsku, končily všechny v Terezíně. Celkem bylo z Brna transportováno 10 067 osob (naživu zůstalo 670 osob) (Klenovský, 1993, s. 14). Brněnská Židovská náboženská obec byla zrušena 27. 3. 1942. (Klenovský, 1993, s. 14)

3.1.4 Poválečná doba

Po osvobození byl ustaven přípravný výbor židovské náboženské obce. Důležitou roli v životě obce sehrál rabín dr. Richard Feder, jež byl jmenován roku 1953 oblastním

⁷⁾Polský templ – modlitebna na rozhraní se synagogou založena pro haličské Židy, cca před rokem 1927, přestal Polský templ sloužit bohoslužbám a byl využit ke komerčním účelům. V roce 1954 byly prostory adaptovány pro podnik Textil-oděvy Brno. Dnes je zde soukromý velkoobchodní sklad.

moravským rabínem v Brně a roku 1960 se stal vrchním rabínem ČSSR. V této funkci zůstal až do své smrti roku 1970. V červenci 1960 byla rozšířena působnost ŽNO na celý Jihomoravský kraj, v tomto roce činil počet členů asi 800 (Klenovský, 1993, s. 16), avšak o dvacet let později již jen 500 (Klenovský 1993, s. 17). V roce 1961 se stal novým předsedou Rudolf Mandler, od roku 1973 do r. 1993 to byl Arnošt Neufeld. Od roku 1993 až doposud je předsedou Ing. Pavel Fried. Jisté oživení náboženské obce nastalo po roce 1989, kdy se aktivně začala zapojovat mladší generace a byla např. znovuobnovena činnost spolku Makkabi⁴⁾

3.2 *Současnost Židovské obce Brno*

Židovská obec Brno (dříve židovská náboženská obec) spadá pod Federaci židovských obcí ČR. V současné době má celkem 264 členů. Z toho 105 mužů a 160 žen. Věkové složení členů obce je různorodé, avšak převažují lidé staršího věku.

Tabulka č. 1: Celkový počet členů ŽOB k 5. 8. 2008

Věk	0 – 19	19 – 30	31 - 45	46 – 65	66 - ...	
Muži	1	16	18	51	19	
Ženy	0	15	25	47	72	
Celkem	1	31	43	98	91	264

Zdroj: Židovská obec Brno

Židovská obec se stará o potřeby svých členů, ať už se jedná o potřeby náboženské, sociální či kulturní. K ŽOB patří také Kulturně vzdělávací centrum rabína Federa, domácí agentura JAS a také společnost JAKUB s.r.o., která se stará o správu nemovitostí ve vlastnictví ŽOB a jejich pronajímání. Jelikož je většina členů již postaršího věku, má obec k dispozici dvě vozidla, kterými je dopravuje po Brně a také na obec. Pro členy se pořádají různé akce. Jednou za týden se pořádá odpolední posezení nazvané Senior klub, v pátek se zájemci mohou dostavit na rehabilitační masáže a večer je pro ně připravena večere pojmuta jako vítání šabatu.

Jedním z hlavních úloh ŽOB je zajišťování duchovního a společenského života svých členů, zejména potřeb náboženských, kulturních, sportovních atd. Zabývá se sociálními potřebami svých členů, organizuje výchovu a vzdělávání členů, pečuje o kulturní a náboženské památky

⁸⁾ Makkabi Brno je sportovní klub s dlouholetou tradicí, jehož členové se zúčastňují mezinárodních makabiád a dalších sportovních soutěží např. v Holandsku, Izraeli, na Slovensku.

jako jsou synagogy, hřbitovy, muzea, památníky apod. v okruhu své působnosti. Činnost ŽOB je financována z příspěvků členů a přidružených organizací (výdělečně činní členové platí 400 Kč a zbylí 200 Kč). Dále z příspěvků na platy duchovních z prostředků státu, z dotací, darů, dědictví, podnikatelské činnosti a dalších zdrojů.

O členství může zažádat osoba, byl-li alespoň jeden z jejích rodičů prokazatelně Žid, podle halachických předpisů (židovství se dědí po matce, avšak existuje výjimka, kdy bylo narozené dítě zapsáno v židovské matrice a příslušelo k určité židovské obci). Nebo konvertoval-li žadatel podle halachických předpisu.

Družba mezi obcemi funguje z části. Brněnská obec udržuje kontakty převážně s pražskou ŽO, je to také dáno tím, že na obci v Brně je pobočka Židovského muzea v Praze. Dále se také stýkají s Židovskou obcí v Bratislavě. Pro své členy vydává židovská obec interní měsíčník Kachol Velavan (Modrá a bílá). Tento časopis je určen jen pro členy obce a sympatizanty, kteří o něj mají zájem. K dostání je pouze na obci a po domluvě je možné ho zasílat prostřednictvím emailu.

4. ANALÝZA VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU – Podoba praktikování judaismu v židovské obci Brno

4.1 Židovský kalendář

Židovský kalendář se od toho našeho liší v nejnápadnějším případě letopočtem, který je vyšší o 3760 let. Vychází to z toho, že běžný letopočet vychází od doby narození Ježíše, oproti tomu židovský letopočet je počítán od doby stvoření světa Bohem.

Židovský kalendář se neřídí jako náš pohyby Slunce, či jako muslimský pohyby Měsíce. Židovský kalendář je lunisolární, což znamená, že měsíce jsou počítány podle pohybu Měsíce a roky podle pohybu Slunce. Letopočet se datuje od stvoření světa a jeho latinská zkratka je AM (anno mundi). Měsíce židovského kalendáře tedy začínají objevením prvního srpku nového měsíce.

Tabulka č. 2 Měsíce a jejich svátky

Měsíc	Období	Svátky
Nisan	březen – duben	15. - 22. Pesach 27. Jom hašoa
Jar	duben – květen	5. Jom haacmaut 18. Lag baomer 28. Jom Jerušalaim
Sivan	květen – červen	6. - 7. Šavuot
tamuz	červen – červenec	17. postní den
av	červenec – srpen	9. půst Tiša beav
Elul	srpen – září	
Tišri	září – říjen	1. - 2. Roš hašana 3. Com gedalja 10. Jom kipur 15. - 21. Sukot 22.-23. Šmini aceret
chešvan	říjen – listopad	
Kislev	listopad - prosinec	25. začíná Chanuka
Tevet	prosinec – leden	2. končí Chanuka 10. Postní den
Švat	leden – únor	15. Tu bišvat
Adar	únor – březen	14. Purim

Zdroj: Divecký, Jan. Židovské svátky. Kalendářem od Pesachu do Purimu.

Běžný rok má dvanáct měsíců: *nisan, ijar, sivan, tamuz, av, elul, tišri, chešvan, kislev, tevet, švat a adar*. První měsíc – nisan označuje měsíc, ve kterém vyšli Židé z Egypta, měsíc zrodu židovského národa. Jarní měsíc nisan je sice počátek měsíců, ale nový židovský rok začíná vždy na podzim na Roš hašana, první den měsíce tišri, kdy byl podle tradice stvořen Adam. Délka měsíce odpovídá přibližně době oběhu Měsíce kolem Země – 29,5 dne. Měsíce trvají buď dvacet devět, nebo třicet dní. Protože je lunární rok v průměru o jedenáct dní kratší než solární, rozdíl se vyrovnává jednou za tři roky vložением třináctého měsíce adar šeni neboli druhého adaru. (Divecký, 2005; Stern, 1999; Spiegl, 2003)

4.2 Oslavy svátků na Židovské obci Brno

Oslavy svátků na Židovské obci patří k důležitým událostem, při kterých se členové obce schází, aby si připomněli a pokusili se o znovuvzkříšení některých již zapomenutých tradic. Každému většímu svátku předchází odpolední dílna pro děti, která se koná na obci a při které si děti společně s maminkami připomenou, proč se ten jistý svátek slaví, jeho historii a také všechny zvyky, které se k němu váží. Tyto dílny mívají vysokou účast a je to nenásilná forma učení, která děti baví.

4.2.1 Šabat

Šabat je jedním z hlavních témat židovské víry a je dovršením procesu Stvoření světa. „*Šestý den učinil Hospodin nebe i zemi (...) a sedmého dne odpočinul.*“ (Exodus 20,11) Je obsažen v deseti Božích přikázáních⁹⁾, a proto je významnější a posvátnější než všechny ostatní svátky. Když přišli synové Izraele, po vyjití z Egypta, na Sinajskou poušť, poslal jim Bůh nebeskou manu, ze které si mohly připravovat nekvašený chléb. Tuto manu sbírali každý den a ten den jí také snědli. Šestého dne však Mojžíš přikázal, aby nasbírali dvojnásobné množství many, aby vystačila na dva dny, protože sedmý den je dnem klidu. (Stern, 1999) Šabat byl dán člověku, aby si fyzicky odpočinul a mohl se věnovat studiu Tóry. O šabatu nesmí Židé pracovat, o čemž se můžeme dočíst v Tóře i u biblických proroků. Podle náboženských předpisů se za práci považuje jakákoliv úmyslná fyzická činnost, která vytváří nové věci. Mezi tyto práce patří např. rozdělování ohně, psaní, cestování. Tyto předpisy jsou samozřejmě přizpůsobovány dnešní době, a proto se o šabatu nesmí kouřit, jezdit autem nebo zapínat či

⁹⁾Čtvrté přikázání Desatera: „Pamatuj na den odpočinku, abys jej světil!“ (Druhá kniha Mojžíšova 20,8)

vypínat elektrické spotřebiče (jídlo na šabat by mělo být připraveno již v pátek a uloženo ve speciálních mísách, kde vydrží teplé). Šabat však není jen o zákazech a nařízeních, měl by především pomáhat člověku k tomu, aby se mohl věnovat sám sobě, rodině, či přátelům. K tomuto dni také patří různé zvyklosti, jako např. slavnostní oblečení, osvětlení, jídlo, zpěv šabatových písní, či více času pro relaxaci nebo spánek. (Fiedler, Putík, Pavlát, 2005)

Šabat začíná v pátek v podvečer zažehnutím dvou šabatových svící. Dvě svíce symbolizují slova užitá v Desateru – „zachor“ – pamatuj a „šamor“ – opatruj, která Bůh pronášel, když na Sijónu vyjmenovával Desatero příkázání. Světla zapalují ženy asi 18 minut před západem slunce a přitom pronášejí požehnání s motlitbou za blaho rodiny. Svíce hoří nejméně do doby, než se odříká kiduš.¹⁰⁾ Na stole leží dva bochníky chleba (chala), který pečou židovské ženy. Tyto chaly, které jsou vloženy mezi dva ubrousky¹¹⁾, tvarem a chutí připomínají vánočku a symbolizují dvě porce nebeské many. (Stern, 1999; Fiedler, Pavlát, Putík, 2005)

Po zapálení svící následuje obřad kabalat šabat (přijetí šabatu) a nastává večerní bohoslužba. Kabalat šabat sestává především ze šesti žalmů (95-99, 29), jejichž tématem je Boží vláda nad světem. Po jejich přečtení následuje píseň Lecha dodi (text viz. příloha č. 1), kterou složil v 16. století rabi Šlomo Halevi Alkabez. Při zpěvu poslední sloky se obec, v očekávání příchodu šabatu, otočí ke dveřím synagogy. Poté je proveden kiduš, požehnání nad vínem a každému přítomnému se podá pohár vína. Než dojde k žehnání nad dvěma chleby (chalot), přichází na řadu mytí rukou. Každý pak dostane kousek chaly, sousto posype solí nebo ho do ní vloží a zopakuje právě pronesené požehnání. Pak začne slavnostní večeře s různými saláty, rybou, masem a dalšími lahůdkami. (Stern, 1999; Fiedler, Pavlát, Putík, 2005)

V sobotu ráno se koná ranní bohoslužba v synagoze. Tato bohoslužba začíná déle než bohoslužby ve všední den, je slavnostnějšího rázu a také trvá delší dobu, protože je obohacená o přidané sváteční motlitby. Vrcholem šabatové bohoslužby je četba pravidelného týdenního úseku z Tóry. Avšak Tóra se může číst pouze, pokud je přítomna skupina alespoň deseti mužů starších třinácti let, tzv. „minjan“. Celý text biblických Pěti knih Mojžišových je rozdělen do 54 menších částí, zvaných hebrejsky „sidra“. Každý šabat se přečte jedna sidra a tímto

¹⁰⁾ Kiduš je požehnání nad vínem, za účelem posvěcení šabatu nebo svátku, kterým se připomíná stvoření světa a vyjití z Egypta.

¹¹⁾ Vkládání chaly mezi dva ubrousky souvisí s dvojnásobnou porcí many, kterou přikázal Mojžiš nasbírat. Tato mana nepadala na zem, ale na vrstvu rosy, a nakonec ji zakryla další vrstva rosy. Zůstala proto čistá a čerstvá až do chvíle, kdy byla sebrána.

způsobem, někdy i spojením dvou sider, se za rok přečte celý základní text judaismu. Předčítá se na vyvýšeném řečništi – „bimě“, z pergamenového svitku, který se nazývá Sefer Tóra-Kniha Tóry. Tento svitek je dlouhý několik metrů a navíjí se na dvě dřevěné tyče. Pokud se ze svitku nečte je svinut a převázán pruhem látky zvaným „chitul“ a oblečen do zvláštního pláštíku. K vybavení patří také ukazovátka ke sledování předčítaného textu, protože posvátného textu se nesmí lidská ruka dotknout. Tóru dále zdobí štít a dva nástavce s četnými zvonečky. Podobně jako v pátek večer se po bohoslužbě provede v synagoze žehnání nad vínem. (Fiedler, Pavlát, Putík, 2005)

Mezi konec šabatu a začátkem dalšího všedního dne je vložen obřad zvaný „havdala“ (oddělení, odlišení). Motlitba havdala se Židé loučí se šabatem. Je k tomu opět potřeba pohár vína, vonné koření a svíčky. Svíčka musí být spletena a mít nejméně dva knoty, zapaluje se těsně před požehnáním a představuje první čin dalšího dne. Od toho okamžiku se může opět rozdělovat oheň a svíčka připomíná také první den stvoření světa, kdy Bůh pravil: „Buď světlo!“ (Spiegl, 2003)

Šabat na Židovské obci probíhá podle tradic, avšak s patrnými rozdíly. Šabat se zahajuje v pátek v šest hodin večer a nekoná se v synagoze nýbrž ve společenské místnosti obce. Účast bývá týden od týdne jiná, cca okolo 10 až 25 lidí. Šabat zahajuje kantor¹²⁾ zapálením šabatových svící, poté se zpívá píseň Lecha dodi. Písně, které se o šabat zpívají, jsou přepsány foneticky a každý člen, který má zájem, má před sebou výtisk těchto písní. Při poslední sloce všichni povstanou a otočí se ke dveřím, čímž vítají šabat. Poté následuje motlitba Šma Jisrael (Slyš Izraeli). Další písně, které se zpívají, se nazývají: Šalóm alejchem! (Mír s vámi!) a Ešet chail. Po ukončení motliteb, provede kantor žehnání nad vínem a rozlije ho do pohárků, které rozdává každému zúčastněnému. Všichni se napijí a poté následuje mytí rukou. Když se všichni usadí, přistoupí kantor k žehnání nad chlebem (chalou). Poté chléb nakrájí, posolí a opět rozdává mezi zúčastněné. Pak následuje večeře, která se skládá z polévky, hlavního chodu a moučnicku. Na židovské obci nefunguje pravidelná každodenní košer kuchyně, a tak se obec snaží alespoň každý pátek připravit nějaký pokrm z košer kuchyně. Jídelníček je pravidelně uváděn v, již zmiňovaném, interním měsíčníku Kachol Velavan. Po večeři často mnoho lidí odchází a několik zbývajících členů společně chvíli posedí a

¹²⁾ Po odchodu brněnského rabína Moše Chaim Kollera se vedení bohoslužeb ujali kantoři Dany Vaněk a Eli Sidon, kteří se v návštěvách Židovské obce střídali. V současnosti se obci podařilo navázat spolupráci s kantorem z Židovské obce Olomouc p. Smělým.

promlouvají spolu. Při odchodu se loučí se slovy: „Gut šábes.“ (Dobrý šabat).

Druhý den ráno se koná bohoslužba v synagoze. Tato bohoslužba začíná v devět hodin a často se koná v zimní modlitebně, což je menší místnost, která se používá při bohoslužbách, kdy se sejde menší počet členů. Málokdy se sejde potřebných deset mužů, kteří by utvořili minjan, aby se mohlo číst z tóry, a tak jsou vždy připraveny náhradní texty v modlitebních knihách. Sobotní modlitba trvá obvykle hodinu až hodinu a půl. Po jejím skončení se všichni sejdou v menší jídelně, kde se opět provede žehnání nad vínem a chlebem, chvíli se posedí a poté se všichni rozejdou.

Rituál ukončení šabatu se na obci již nekoná, a je na každém ze členů, zda doma tento rituál provedou. Vzhledem k tomu, že ortodoxních rodin je na obci velice málo, v mnoha rodinách se toto asi nekoná.

4.2.2. Roš Hašana

Hebrejský název Roš Hašana označuje židovský Nový rok, který se slaví 1. a 2. tišri a je podle židovské tradice dnem stvoření světa. Tento sváteční den má ještě další významy. Tyto významy vyplývají z dalších označení Nového roku a to jsou: Den troubení, Den vzpomínání a Den soudu. Den troubení vychází z příkazu troubit na beraní roh (šofar) a připomíná smlouvu mezi Bohem a Izraelem na hoře Sinaj, kde zvuk šofaru rovněž zněl. Druhé označení, Den vzpomínání, připomíná, že si lidé mají vzpomenout na své skutky a napravit je. Poslední označení, Den soudu, říká, že v novoroční den je celý svět souzen. Bohoslužba se velmi podobá Šabatové bohoslužbě. Výjimkou je troubení na šofar a odříkávání modlitby „Otče náš, králi náš.“, která obsahuje 29 proseb a sahá až do talmudické doby. (Fiedler, J.; Pavlát, L.; Putík A., 2005, s. 123)

Důležitou roli zde hraje také jídlo. Na Nový rok se připravují kulaté chleby *Chalot*, které se normálně sypou solí, ale při vysokých svátcích je sůl hojně nahrazovaná medem, kdy je jeho sladkostí zajišťován sladký požehnaný rok. Tradičním pokrmem jsou jablka namáčená v medu, při jejichž jídle se odříkává požehnání. Dalším pokrmem jsou ryby, které jsou symbolem plodnosti. Další z pokrmů jsou: mrkev namočená v medu (k zajištění rozmnožování zásluh), poprvé se jedí granátová jablka jako symbol přání, aby byl následující rok plodný a záslužný a také pórek, který se jí s prosbou k Bohu, aby byli zničeni všichni nepřátelé. (Stern, 2002, s. 59)

Nový rok Roš Hašana se v Židovské obci Brno oslavuje vcelku tradičně. Nový rok se oslavuje ve společenské místnosti na obci. V roce 2007 byla oslava na obci menší, kdy se zúčastnilo asi 25 lidí a jedli se, již zmíněné, tradiční pokrmy jako je jablko namočené v medu,

ryba a také mrkev). Do oslav se také zapojily maminky s nejmenšími členy obce. Společně vyrobily z hlíny strom života. A na závěr si děti namáčely jablka do medu, aby byl příští rok dobrý a sladký.

Dny pokání vrcholí 10. den nového roku nejvýznamnějším židovským svátkem „Jom Kipur“, neboli dnem smíření.

4.2.3 Jom kipur

Jom kipur (den smíření) se slaví 10. tišri a je pro mnohé jeden z nejvýznamnějších dnů v židovském kalendáři. V tento den se Abrahám obřezal na znamení smlouvy s Bohem. Deset dní od Roš Hašana do Jom kipur se nazývají dny pokání. V těchto dnech se musí dbát na zvýšené plnění příkazů, měl by se prodlužovat čas strávený studiem Tóry. (Divecký, 2005)

Předvečer svátku Jom kipur se nazývá Erev Jom kipur a má velice výjimečný ráz. Druhý den totiž nastává celodenní půst a proto je zvykem vydatně jíst (půst nemusí dodržovat chlapci do 13 let a dívky do 12 let, nemocní lidé a ženy, které maximálně před třemi dny porodily). S Jom kipurou souvisí symbolika čísla pět. Pětkrát se ponořil velebně v Jeruzalémě do očištné lázně, Jom kipurová molitba má pět částí, pět je knih Mojžíšových a pět smyslů nás svádí k hříchu. Dále je zde pět zákazů souvisejících s půstem: nejíst a nepít, nekoupat se, zákaz používání kosmetiky, sexuální půst a nenosit koženou obuv. (Spiegel, 2007)

Oslava Jom kipur se konala 8. 10. od 18 hodin. Bohoslužbu společně vedli Dany Vaněk a Juraj Neufeld. Druhý den následovala od 9 hodin bohoslužba v synagoze.

4.2.4 Pesach

Pesach je první ze tří poutních svátků, kteří zdůrazňují důležité události z dějin Izraele, které jsou spojeny s oslavou úrody. Slovo „poutní“ u některých svátku připomíná putování Židů do jeruzalémského chrámu. Pesach trvá osm dní – od 15. do 22. nisanu a slaví se při něm vysvobození z egyptského otroctví. Pesachu se říká „Svátek nekvašených chlebů“, což vychází z historie, kdy museli Izraelci narychlo odejít a nestačilo jim vykvasit těsto připravené na pečení chleba. Museli vzít zavděk praženými moučnými plackami – macesy. Z tohoto příběhu vychází tradice, že se o Pesachu nesmí jíst a ani vlastnit nic kvašeného (což zahrnuje nejen potraviny, ale například také nápoje jako je pivo). (Putík, Pavlát, Fiedler; 1997)

První dva dny se konají slavnostní sederové večeře¹³⁾. Smyslem sederu je připomenout sobě a dětem historii svátku a poučit se. Večer je zahájen zapálením svíček, poté je provedeno požehnání nad vínem a začíná se číst text Hagady, což je vyprávění o egyptském otroctví, egyptských ránách, o obětování beránka, záchraně prvorozených, průchodu Rákosovým mořem a nakonec darování Tóry. Sederová večeře se dělí na čtrnáct částí: posvěcení, mytí rukou, jezení zeleniny, rozdělení macesu, vyprávění Hagady, mytí rukou, požehnání před jídlem, jezení prvního macesu, jezení hořkých bylin, příprava sendviče z macesu, hostina, která je zahájena jezením vařeného vejce a polévkou s macesovými knedlíčky, zákusek z rozlomeného macesu, požehnání po jídle a nakonec závěr. Dalším zvykem je vypít při sederové večeři čtyři poháry vína, což má více vysvětlení (například Tóra uvádí čtyři stupně osvobození z otroctví: „Vyvedl jsem vás, zachránil ze služby, vykoupil a vzal si vás za národ.“ (Divecký, 2005)

Pesach byl v synagoze zahájen večer 8. dubna 2009. Po bohoslužbě byla na obci připravena první sederová večeře. Druhý den se od 15 hodin konalo symbolické posezení pro seniory a maminky s dětmi, které vedli p. Luboš Smělý a kantor Dany Vaněk a při kterém si zúčastnění připomněli sederovou tradici. Netradiční odpolední pesachové posezení pro seniory se konalo již druhým rokem. Večer následovala předepsaná druhá sederová večeře v sále obce, kdy se četla Hagada (příběh vyvedení lidu Mojžíšem z Egypta) a vysvětlovala se symbolika macesů, jezení kořenové zeleniny namáčené ve slané vodě, charostu, což je směs ořechů, jablek, datlí, skořice, vína a vařeného vajíčka). K večeři samotné byla polévka s macesovými knedlíčky, krůta na houbách s vařeným bramborem. V průběhu večeře, která trvala asi tři hodiny, se také musely vypít čtyři poháry vína.

4.2.5 Šavuot

Tento poutní svátek – „Svátek týdnů“ souvisí s Pesachem. Od začátku Pesachu ho dělí sedm týdnů a je podle toho také pojmenován. Slaví se 6. a 7. sivanu (druhá polovina května nebo první polovina června). Svátek má dva významy. Zemědělský, kdy Židé do jeruzalémského chrámu přinášeli po 49 dní mezi svátky snop ječmene z nové úrody (nazývá se také „Svátek sklizně“ či „Svátek úrody“). Druhý je duchovní význam, který oslavuje předání desatera a Tóry na hoře Sinaj. O svátku Šavuot je zvykem vyzdobovat synagogy zelení, jako připomínku, že po darování Tóry rozkvetla hora Sinaj. (Divecký, 2005)

¹³⁾ Slovo seder znamená hebrejsky „řád“. Sederová večeře má svůj ustálený řád, který je zapsán v knize Hagadě, jejíž označení znamená vyprávění

V loňském roce se k oslavě svátku sešly jen maminky s dětmi. Každé z dětí si namalovalo šabatový pohárek na víno, pověděli si o důležitosti svátku a jedli tradiční pokrmy z mléka a medu.

4.2.6 Sukot

Poutní svátek Sukot - „Svátek stanů“, připadá na 15. den měsíce Tišri a trvá sedm dní. Souvisí s biblickým příkazem pobývat sedm dní ve zvláštních stanech či stáncích, jejichž střecha by měla být pokryta chvojím nebo listnatými ratolestmi, aby byla vidět večerní obloha a hvězdy. Zevnitř by měla být suka vyzdobena květinami, baldachýny a různými obrazy a vystřihovánkami. Pobyt zde připomíná, jak Židé putovali čtyřicet let pouští, než se usadili v zemi zaslíbené. Po uplynutí sedmi dní svátku Sukot, následuje „Osmý den shromáždění“ („Šemini aceret“) a dalším svátečním dnem je „Radost z Tóry“ („Simchat Tora“). Celkem se tedy jedná o devítidenní sváteční období, kdy by se při posledních dvou dnech nemělo pracovat. Při osmém dni se při ranní bohoslužbě čte zvláštní modlitba za déšť, bez kterých by se Zaslíbená země změnila ve vyprahlou poušť.

Na obci se Sukot slaví v přístřešku, který je postaven v zahradě za synagogou. Jedná se o dřevěný uzavřený „domek“, který má střechu z průhledného plastu, jelikož ve zdejších přírodních podmínkách by střecha z chvojí nebyla dobrou volbou. Uvnitř je na stěnách veselá výzdoba a při svátku Sukot zde probíhá odpolední pohoštění. Mnoho členů o existenci suky nemá ponětí a především pro ně, bylo v loňském roce, s předstihem, připraveno pohoštění spojené s posezením v suce. Pravá oslava svátku Sukot se konala 17. 10.

4.2.7 Chanuka

Svátek světel, Chanuka, se slaví od 25. kislevu do 2. tevetu a je oslavou vítězství Makabejců nad Syřany. Poté co se Židé vrátili z babylonského vyhnanství, vybudovali druhý chrám. Stále byli pod nadvládou perské říše, kterou však ve čtvrtém stolení př. n. l. dobila armáda Alexandra Velikého. Po jeho smrti připadl Izrael dynastii Seulekoců, kteří vládli v Sýrii. Když se dostal k moci král Antiochus IV. začalo období násilného počest'ování a útoků proti Židovskému obyvatelstvu a druhý chrám byl znesvěcen.

V jedné vesnici nedaleko Jeruzaléma se postavil na odpor kněz Matitjahu s Chašmonejského rodu. Jeho syn Jehuda Makabi vedl povstalecká vojska a zahájil tažení do Jeruzaléma, kde osvobodil město a získal zpět chrám. Když chtěli makabejští zapálit

sedmiramenný svícen „menoru“ zjistili, že zbyl jen jeden džbán olivového oleje, potřebného k hoření, které však stačilo pouze na jeden den hoření. Příprava dalšího oleje by trvala osm dní. Makabejci přesto lampy menory naplnili, zapálili knoty a chrám znovu zasvětili. Poté se stal zázrak – olej nevyhořel a vydržel celých osm dní, než byl připraven další. Rok nato byl rabíny vyhlášen osmidenní svátek chanuka na oslavu vítězství nad náboženskou perzekucí. (Divecký, 2005, s. 53)

Nejznámějším chanukovým zvykem je zapalování osmiramenného svícnu Chanukia. Tento svícen má osm ramen a deváté rameno, na kterém je postavena pomocná svíce – „šamaš“, kterou se ostatní svíce postupně zapalují. Systém zapalování je takový, že se první den zapálí jedna svíce, druhý den dvě svíce až nakonec hoří osmý den všechny svíce. Svíce jsou zapalovány zleva doprava a měly by hořet půl hodiny. Každý si může zapálit svůj vlastní chanukový svícen. Pokud se zapaluje jen jeden, zapaluje ho hlava rodiny. Svícen by měl být postaven na viditelné místo (okenní parapet, vedle dveří), aby svědčil o zázraku. K tradičním chanukovým pokrmům patří koblihy nebo také bramboráky. Tato jídla potřebují ke své přípravě mnoho oleje, čímž se připomíná zázrak. (Stern, 1999, s. 132)

Zahájení chanuky se konalo večer 21. prosince 2008 v 17 hodin v synagoze na Skořepce, slavnostní bohoslužbou Erev Chanuka. Při této bohoslužbě rabín Moše Chaim Koller zapálil první chanukovou svíci a poté se zpívala píseň Maoz cur ješuosí („Ó mocná skálo“). Také se zde dětem, od jednoho roku do patnácti let, rozdávaly dárkové balíčky. Druhý den Chanuky se od 16 hodin konala oslava svátku v sále Židovské obce Brno. Nejdříve promluvil předseda ŽOB Ing. Fried a poté vyzval Rabína Kollera, aby zde zapálil druhou svíci a zpívala se píseň Baruch ata adonaj. Po večeři vystoupilo divadlo pražské židovské obce Fiegele (v překladu Ptáček) Vidy Neuwirthové, které zahrálo hru I. B. Singera, Mazl a Slimazl (Štěstí a neštěstí).

4.2.8 Purim

Purim aneb „Svátek losů“ se slaví měsíc před Pesachem 14. adaru a připomíná záchranu Židů žijících v Perské říši v době po zničení prvního jeruzalémského Chrámu Babyloňany¹⁴⁾ Je to nejveselejší svátek, se kterým souvisí text biblické knihy Ester¹⁵⁾ Při oslavě purimu se večer a ráno na bohoslužbě čte svitku s textem knihy Ester. Pořádá se hostina, při které by na stolech nemělo chybět víno, které se k pověsti o Ester váže. Další z povinností, je posílání porce jídla, alespoň jednomu člověku a také dar alespoň dvěma chudým, aby i oni měli radost. Asi nejznámějším zvykem je pořádání karnevalu, který často

začíná již v synagoze, při kterém se děti i dospělí převlékají do kostýmů. Tradičním pokrmem jsou Hamanovy uši – trojhranné koláčky s povidlovou, makovou nebo datlovou náplní.

Purim byl zahájen 9. března 2009 čtením svitku Ester v synagoze na Skořepce. Poté následovalo občerstvení v kudušové místnosti. Předpurimová oslava se konala 8. března, v maskách a s tancem, v sále Židovské obce. Samozřejmě, nescházel, dětský divadelní soubor Feigele s purimovou hrou o královně Ester. Oslav se zúčastnilo okolo osmdesáti dospělých a dětí.

4.2.9 Tu bišvat

Tu bišvat je menší jednodenní svátek „Nový rok stromů“, který se slaví 15. švatu. V Izraeli touto dobou začínají kvést stroky a začíná jaro. V historii byl tu bišvat spojen s předpisy o odvádění zemědělských dávek. Dnes je zvykem na tu bišvat sázet nové stromy a pomáhat osídlovat Izrael. (Divecký, 2005, s. 56)

Na svátek stromů je zvykem pořádat hostiny a jíst mnoho druhů ovoce, mezi které patří plody, které rostou v Izraeli: víno, fíky, datle, olivy, granátová jablka. Dále k nim patří obilí a ječmen. Každé ovoce má svou symboliku. Fík je plodem stromu poznání, také představuje Tóru, jelikož fík se jí celý (protože nemá pecku ani slupku), tak i z Tořy se dá vše použít. Granátové jablko bývalo kdysi znakem židovského království a také se říká, že v sobě může mít až 613 zrníček. Což symbolizuje 613 micvot. K olivám se váže již zmiňovaný chanukový příběh s olivovým olejem.

Oslava letošního Tu bišvatu se konala na obci 8. února. Samozřejmě se připravovalo občerstvení, které obsahovalo všechny uvedené plodiny. Navíc byl připraven ovocný salát, upečen chléb a jako dezert perník. Součástí oslavy byla beseda se zástupcem Židovského národního fondu, což je organizace, která se podílí na výsadbě lesů a na boji proti pouštím v Izraeli. Tato organizace se nazývá Keren Kajemet LejIsrael, zkráceně KKL, byla založena v roce 1901 a jejím úkolem bylo odkupovat pozemky v Izraeli. Dále se podílela na založení Tel Avivu, Národního lesního parku – Herzlova lesa¹⁶⁾ a také na založení Hebrejské

¹⁴⁾ Roku 586 př n l. zničili babyloňané první jeruzalémský chrám a rozvrátili židovské království Davidovy dynastie.

¹⁵⁾ Zde se píše o úkladech vezíra Hamana proti Židům v perské říši za vlády Achašveroše (4.st.př.n.l.). Haman chtěl vyhladit všechny Židy, a proto házel losy, aby zjistil nejpříhodnější den pro svůj čin. Díky odvaze královně Ester a jejího strýce Mordechaje se jeho plán nezdařil. Ester byla dívka, kterou si král vybral za ženu, avšak zatajila mu svůj původ. Když se dozvěděla o Hamanových plánech, uspořádala hostinu a poté co krále posilnila vínem, prozradila mu svůj původ a poprosila ho o pomoc. Král její prosby vyslyšel a Hamana dal pověsit na Šibenici.

univerzity. KKL dosud vysadila okolo 200 milionů stromů (Divecký, 2005, s. 59). Existuje také česká pobočka KKL, která vytvořila v Izraeli 10 hektarový „národní“ borový les, ve kterém zasadil strom, mimo jiné také současný prezident Václav Klaus. A právě této organizaci byl věnován výtěžek ze vstupného na oslavu Tu bišvatu.

¹⁶⁾ Herzlův les byl pojmenován po otci moderního sionismu p. Herzlovi

5. *INTERPRETACE SVÁTKŮ*

I když je základní podoba svátku daná, vždy se najdou různé odchylky. Tak jak se liší člověk od člověka, liší se i názory na podání toho, či onoho svátku. Důležitou roli zde hraje rabín nebo kantor, který bohoslužbu vede, avšak interpretace nezávisí jen na příslušnosti rabína k určitému směru judaismu, ale také na tom, jaké podmínky mu obec nabídne a jak ho přijmou zdejší členové.

5.1 *Osobnost duchovního*

Židovská obec Brno svého vlastního rabína prozatím nemá, proto se jich zde střídá hned několik. Převážně to je rabín Koller, který vedl například Chanuku a dále také kantor Vaněk a kantor Smělý. V průběhu výzkumu jsem měla možnost setkat se s každým z nich a mohu s jistotou tvrdit, že každý má svůj osobitý styl, se kterým komunikuje se členy obce. Rozdíly pramení nejen z jejich zaměření, či věku, ale převážně z přístupu. Nový duchovní má na obci vždy složitou úlohu, neboť tím, jak se liší jeho přístup od předchozího duchovního, liší se i postoje členů k jeho osobě.

Když jsem se zúčastnila svého prvního šabatu na obci, byla jsem novou tváří, na kterou se obracela snad veškerá pozornost. Moje přítomnost nezůstala utajena ani zdejšímu duchovnímu, který tento večer vedl. Při zahájení, směrem k mé osobě, pronesl i několik základních informací k průběhu večera. I když se večer, vzhledem k neplánovanému delšímu projevu, prodloužil, nikdo se nad tímto prodloužením nepozastavoval. Po několika měsících mého výzkumu jsem však byla svědkem situace, kdy na obec nastoupil nový duchovní. Během několika desítek minut jsem stačila, ve výrazu členů a jejich neverbálním projevu, rozpoznat velkou část jejich pocitů, které mi posléze povětšinou potvrdili při rozhovoru. Mnoho z pravidelných účastníků bylo rozhořčeno sáhodlouhým proslovem nového duchovního, který se pro začátek zaměřil na zopakování základů židovské víry a znovu připomenul průběh šabatu. Necháпали, proč by měl opakovat to, co již mnohokrát slyšeli, avšak dotyčnému duchovnímu nahlas nikdo nic neřekl. Na tomto příkladu je patrné, že sžívání se s novým duchovním je často složité. Ve svém výzkumu jsem zjistila, že existuje několik hledisek, která mohou ovlivnit kladné, či záporné přijetí nového duchovního členy obce a obcí samotnou. Následně uvedu čtyři faktory, které pokládám za nejdůležitější.

Faktory, ovlivňující přijetí duchovního:

1. *Směr judaismu, který duchovní vyznává*

Od denominace neboli směru, který duchovní vyznává, se odvíjí také jeho působnost na obci. Pokud je duchovní velice ortodoxně zaměřen stává se, že zaujme většinou jen ty členy obce, kteří také tíhnou k ortodoxii. A naopak členové, kteří se s ortodoxním přístupem neztotožňují, se od něho mohou odvrátit. Zaleží pak na obci, zda takového duchovního přijme, nebo ho nahradí. V dnešní době ovšem není duchovních příliš mnoho a tak se často stává, že i když duchovní plně nevyhovuje, i tak vede bohoslužby.

2. *Přístup k věřícím*

Přístupem k věřícím může duchovní také velice ovlivnit své přijetí. Zmiňovala jsem již, že Židovská obec Brno má vcelku malý počet členů, kteří se navzájem dobře znají. Duchovní by tu měl být pro všechny členy obce a nejen pro ty, kteří mu jsou svým postojem blíží. Pokud duchovní naváže v přátelském duchu, dokáže zaujmout nejen ty, kteří se s jeho postojem více ztotožňují, ale také ty členy, kteří k němu nemají tak blízko.

3. *Schopnost interpretovat text, verbální a neverbální projev*

Každý z nás někdy zažil špatného řečníka. Teoreticky by se toto stávat nemělo, ale praxe je často úplně jiná. Schopnost interpretovat náboženské texty je důležitou součástí každé bohoslužby. Duchovní, který nedokáže zaujmout, má velice těžkou úlohu, neboť nemůže zprostředkovat kvalitní předávání informací. Se schopností interpretovat souvisí také verbální a neverbální projev. Duchovní má za úkol zaujmout a je to úkol velice těžký.

4. *Věk*

Věk se může jevit jako faktor nepodstatný, avšak opak je pravdou. Z rozhovorů jasně vyplynulo, že starší členové mají, i při prvním setkání, větší důvěru ve staršího duchovního. Trpí předsudky, že mladší duchovní bude, na jejich vkus, velmi moderní a pokrokový. Mladší členové dávají přednost zase mladším duchovním, kdy doufají, že mezi ně přinesou závan svěžího větru židovství.

5.2 *Vyjednávání o podobě svátků*

Mezi členy Židovské obce Brno občas dochází k neshodám týkajícím se podoby, kterou by svátky měly mít. Tyto neshody pramení jednak z toho, do jaké míry se členové se svým židovstvím identifikují a také jak moc se snaží angažovat na obci. Při oslavách svátku Pesach jsem vyslechla rozhovor dvou dam, které rozebíraly košer jídlo. Na stůl byla přinesena krásně vonící krůta s bramborem. Jedna dáma se radovala, jak krásně to voní a druhá jí na to odpověděla: „Můj syn, který je rabínem v Izraeli, by krůtu nejedl, protože je to prý nelétavý pták. Ale jiní mu oponují.“ Poté ještě dodala: „Můj syn si myslí, že když nevíš, je lepší vždy dodržet tu přísnější variantu.“ Na tomto příkladu je patrné, jak mnohoznačný může judaismus být, co není přesně stanoveno, může se interpretovat kýmkoliv jakkoliv.

Členové se mají možnost ke všemu vyjádřit v interním měsíčníku obce. Zde je jim dán prostor, aby vybrali momenty, které se jim při oslavě líbily a naopak. Mohou také podávat návrhy a připomínky, jak by se měly svátky připravovat příště. Jednoduchým receptem je osobní zapojení do procesu příprav. Při rozhovoru na obci jsem se dozvěděla toto: „Každý z členů obce, který se oslavy zúčastní, může přijít s různými návrhy, které ho v souvislosti s oslavou napadnou, ale musí to být s časovým předstihem, protože svátky jsou pořádané nějakou dobu dopředu. Musí se vytisknout pozvánky, připravit pohoštění a zajistit program. Pokud někomu něco nevyhovovalo, může se nám s tím svěřit a je jisté, že probereme možnosti, nebo mu alespoň dáme jasnou odpověď. Jsme přístupni dialogu.“

Z mého výzkumu vyplynulo, že pokud vyvstane nějaký problém nebo zádrhel, je obec vždy ochotna tyto problémy vyslechnout a nabídnout radu. Zvděčit se všem členům je však nadlidský úkon a většina členů to také chápe. Pokud někomu zdejší sváteční tradice nevyhovují a odmítá jakoukoliv debatu, má možnost se jich nezúčastnit, neboť účast není povinná. Tím jak se různí každý z nás, různí se i postoje a názory a proto by vždy mělo být možné tyto názory bez problémů vyjádřit.

5.3 *Faktory ovlivňující náhled na židovskou víru*

Před druhou světovou válkou bylo Brno městem s velkým počtem židovského obyvatelstva. Mnoho dětí pocházelo ze smíšených křesťansko-židovských manželství. Při rozhovorech jsem se dozvěděla, že mnoho z dětí z těchto manželství chodívalo současně do synagogy i do kostela, vždy s jedním z rodičů a tak se stávalo, že slavívali svátky dvojmo, křesťanské i židovské. Také se stávalo, že jim bylo bližší náboženství toho rodiče, který měl

s dítětem bližší vztah. Jednou se mi svěřil jeden člen obce s tím, že do synagogy chodil velmi nerad, jen na svátky mu to prý nevadilo, protože v tu dobu nemusel jít do školy.

V předválečné době bylo častější, že lidé svátky slavili doma, v kruhu rodinném. Do synagogy chodili většinou jen na bohoslužby, ale všechny ostatní rituály vykonávali doma. Dělo se to proto, že v té době, skoro každý Žid, dobře znal své náboženské povinnosti a snadno je sám plnil. V poválečné době nastalo období temna, kdy židovství téměř vymizelo. Ti, kteří se vrátili z koncentračních táborů, se po prožitých hrůzách ani nechtěli vracet zpět ke svému náboženství, mnoho z nich také emigrovalo.

Se zlomovým rokem 1989 nastaly i lepší časy pro Židovskou obec Brno. Zejména mladší generace, snažící se najít své kořeny, se zasloužila o vrácení zašlého lesku a slávy obce. Znovuzaložili zaniklé spolky a snažili se navázat na to, co se tak násilně přerušilo. Mnoho z členů netušilo, co vše židovství obnáší a neměli mnohokrát ani tušení o tom, co přesně je judaismus. Zde nastoupila Židovská obec a zhostila se úkolu zorganizovat kvalitní vzdělání a předávání informací svým členům. Obec se snažila, aby každý ze členů poznal, co přesně židovství obnáší a našel jeho podstatu. Začaly se společně slavovat svátky, aby noví členové postupně poznaly všechny rituály a tradice, které k jejich víře patří. Pořádaly se přednášky a besedy se zajímavými osobnostmi.

Fenoménem současnosti je spíše návrat k rodině. Svátky se stále slaví v širším okruhu přátel na obci, ale jsou zde patrné tendence se od toho všeho odprostit a uspořádat si ještě malou oslavu doma. Tyto tendence mají většinou spíše rodiny ortodoxnějšího směru, kterým konzervativní přístup obce nemusí vyhovovat. Myslím si, že však potrvá ještě dlouhou dobu, než se členové navrátí k rodinnému modelu, pokud se vůbec navrátí. Neboť budoucnost náboženství je nejistá.

ZÁVĚR

Závěr své práce použiji pro shrnutí a utřídění poznatků, uvedených v této práci o dodržování svátků a tradic na Židovské obci Brno. V judaismu, jak jsem již uvedla, existuje několik směrů. Tak jak se tyto směry liší, liší se i postoje jednotlivců. Literatura zabývající se judaismem tíhne převážně k popisům svátků ortodoxního směru. Židovská obec Brno je obcí s menším počtem členů, což je výhodou v tom smyslu, že se členové obce velice dobře znají a můžeme ji označit za obec spíše rodinného typu. Obec pořádá pro své členy různorodá setkání, kterých se účastní vždy určitá skupina členů. Na své si přijdou členové všech věkových kategorií od dětí až po seniory. Každou neděli připravuje brněnská pobočka odpolední dílny pro děti. Jejich náplní jsou činnosti spojené s židovskou tematikou. Velice často se tyto dílny věnují také židovským svátkům, zvykům a tradicím. Jednou za měsíc se schází klub mladých, promítají si filmy, jezdí na výlety a zúčastňují se oslav svátků. Pro seniory jsou připravována odpolední posezení, při kterých si členové popovídají při kávě a jsou jim nabízeny masáže, návštěvy lázní či solné jeskyně apod.

Jakou podobu tedy má slavení konkrétních židovských svátků na Židovské obci Brno? Každý ze svátků má určitý rituál, neboť rituál je základním kamenem židovské víry. Avšak najde se zde několik odchylek. Svátky jsou avizovány předem a každý člen, který má zájem se zúčastnit, se musí nahlásit na sekretariátě obce. Předvečer svátku se povětšinou slaví v synagoze a další den následuje posezení na obci, většinou v odpoledních hodinách, aby se ho mohli zúčastnit děti a starší členové. Každý svátek probíhá pod vedením rabína či kantora. Ten svátek zahajuje a v průběhu často připomíná, proč se každý z rituálů provádí. Činí tak proto, že ne každý člen zná jejich přesnou posloupnost. Mnohdy se také stává, že někteří členové v průběhu odchází, zvláště při delších obřadech. Židovské obřady jsou velmi složité a občas se stane, že dochází ke sporům, jak se mají přesně vykonávat. Názory se různí nejen tím, kterou školu, kdo zastává, ale také názorem každého člena. Když se tyto spory vyskytnou, každý řekne svůj vlastní názor a společně se stanoví, jak pokračovat dál. Převážná většina ortodoxních členů je z řad konvertitů. Pokud se někdo rozhodne konvertovat, jistě má pro to své důvody. A z toho jasně vyplývá, že konvertovat k jiné, než ortodoxní formě judaismu, by nemělo smysl, neboť ortodoxní judaismus je základem židovství jako celku. Tento názor však nezbytně nemusí zastávat každý. Bývalý brněnský rabín Moše Chajim Koller, není příznivcem dělení judaismu do těchto směrů. Zaměřuje se především na to, aby

každý český Žid měl kvalitní vzdělávání a předávání informací. Aby poznal podstatu židovství a teprve poté si vybral vlastní cestu.

Svátky jsou důležité snad pro každého z nás. Ať už se jedná o svátky křesťanské, židovské či jiné. Jsou připomínkou historie a důvodem k tomu, aby se lidé sešli a strávili společně sváteční čas. Židovských svátků je velké množství a jejich datum se každý rok mění. A jaký význam mají pro členy obce? Svátky jsou důležité, avšak pro mnoho z členů jsou spíše možností setkat se s ostatními členy obce, se kterými se pravidelně nepotkávají. Mnoho členů dodržuje také křesťanské svátky, jako jsou Vánoce, Velikonoce apod. Při oslavě Chanuky mi bylo řečeno toto: „ Hodně členů se zde sejde, aby společně oslavili Chanuku, ale domů se vrací k rozsvícenému stromečku a dárkům.“ Zjistila jsem, že se tu lidé schází převážně proto, aby si připomněli své kořeny, tradice a to odkud pochází. Svátky jsou také možností setkání pro členy, kteří se neúčastní pravidelného života obce. Toto by se dalo ukázat na tomto příkladu: Na páteční vítání šabatu se velmi často členové schází v hojném počtu, avšak stále ti samí. Kdežto na oslavě Chanuky, které se zúčastnilo asi 50 členů, jsem většinou vídala neznámé tváře, stejná situace nastala i při svátku Tu bišvat. Podle mého názoru toto zjištění vyplývá z toho, že každý z členů je individuální osobnost a najde si to, co mu nejlépe vyhovuje. Každý z nás preferuje určitý svátek a to, že je někdo Žid neznamená, že se nutně musí zúčastňovat každé oslavy.

Na svou poslední výzkumnou otázku (Existují, na Židovské obci Brno, rozdíly v názorech na to, jak konkrétní svátky slavit? A pokud ano, jaké faktory různé interpretace a přístupy ovlivňují?), jsem se snažila najít odpověď v předchozí, šesté, kapitole. Názory na slavení konkrétních svátků se samozřejmě liší tak, jak se liší složení členů obce. Tyto faktory ovlivňuje především osobnost duchovního, jež je důležitou součástí každého rituálu. V dalším případě je to dialog o různých možných způsobech slavení svátků. To jaké návrhy, na podobu oslavy svátku, členové obce vnesou, či jak se zapojí do příprav a přispějí svými názory. Jako poslední faktor uvádím fenomén, který vyplývá z toho, co je v dané době nejmodernějším a nejčastěji praktikovaným přístupem k židovství. I když se členové obce často v názorech nesodnou, vždy se snaží základní podstatu židovství brát vážně a vytvářet jednu obec i za situace, kdy jejich názory nebudou totožné.

Řada stereotypů, které kolují o židovském přesvědčení, se zdá být pravdivá. Ať již se jedná o silný důraz na tradice a rodinnou pospolitost, či na hrdost na svou příslušnost. Toto je znát při každém ze svátků. Avšak často tyto večery postrádají cokoliv dogmatického, neboť i

když jsou nařízené rituály v podstatě kategorické, jejich dodržování je individuální záležitostí. Pro laika může přístup k rituálům zavánět formalismem, avšak to může plynout se zcela odlišného pojetí praktického života a jeho uspořádání.

Seznam použité literatury a pramenů

1. BAUMAN, Zygmunt. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. ISBN 80-85850-90-7.
2. BOWIE, Fiona. *Antropologie náboženství*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-378-9.
3. CABANOVÁ, D.; KOSÁKOVÁ, E.; PUTÍK, A. *Židovské tradice a zvyky. Průvodce expozicí*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2005, ISBN 80-86889-01-7.
4. COHEN, Abraham. *Talmud (pro každého)*. Praha: Sefer, 2006. ISBN 80-85924-49-8.
5. ČAPKOVÁ, Kateřina. *Češi, Němci, Židé? Národní identita Židů v Čechách 1918-1938*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2005. ISBN 80-7185-695-9.
6. DE LANGE, Nicholas. *Svět Židů*. Praha: knižní klub, 1991. ISBN 0-86706-570-2.
7. DIVECKÝ, Jan. *Židovské svátky*. Praha: Nakladatelství P3K, 2005. ISBN 80-903584-3-8.
8. ERIKSEN, Thomas Hylland. *Sociální a kulturní antropologie*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.
9. HAUMANN, Heiko. *Dějiny východních Židů*. Olomouc: Nakladatelství Votobia, 1997. ISBN 80-7198-181-8.
10. JOHNSON, Paul. *Dějiny židovského národa*. Praha: Rozmluvy, 1995. ISBN 80-85336-31-6.
11. KIRSTE, R.; SCHULTZE, H.; TWORUSCHKA, U. *Svátky světových náboženství*. Praha: Vyšehrad spol. s r. o., 2002. ISBN 80-7021-588-7.
12. KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovské památky Brna*. Moravské zemské muzeum. Židovská obec Brno. 1995. ISBN 80-7028-049-2

13. KLENOVSKÝ, Jaroslav. *Židovské Brno (Historie a památky židovského osídlení města Brna)*. Brno: Vydavatelství ERA, 2002. ISBN 80-86517-44-6.
14. KURAS, B. *Reformní a liberální judaismus a budoucnost židovství*. Židovská náboženská obec Olomouc a Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc. 1999.
15. MURPHY, Robert, F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické Nakladatelství SLON, 2004. ISBN 80-86429-25-3.
16. PAVLÁT, Leo (ed.). *Židé – dějiny a kultura*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2005. ISBN 80-86889-11-4.
17. PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník judaismus křesťanství islám*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.
18. PĚKNÝ, Tomáš. *Historie Židů v Čechách a na Moravě*. Praha: Sefer, 1993. ISBN 80-900895-4-2.
19. SCHUBERT, Kurt. *Dějiny Židů*. Praha: NS Svoboda, 2003. ISBN 80-205-1036-2.
20. SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. 1. vyd. Bratislava: Ikar, 2005
21. SPIEGEL, Paul. *Kdo jsou Židé?* Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal. ISBN 978-80-87029-07-7.
22. STERN, Marc. *Svátky v životě Židů*. Praha: Vyšehrad, spol. s r. o., 2002. ISBN 80-7021-551-8.
23. ZAHRADNÍKOVÁ, Marie; POJAR, Miloš; SOUKUPOVÁ, Blanka. *Židovská menšina v Československu ve třicátých letech: sborník přednášek z cyklu ve Vzdělávacím a kulturním centru Židovského muzea v Praze v říjnu 2003 až červnu 2004*. Praha: Židovské muzeum, 2004. ISBN 80-85608-94-4.

Internetové zdroje:

1. ***Brněnská pobočka Vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze:***
Dostupné z www:<http://www.jewishmuseum.cz/cz/czvkcbrnoznc.htm>
2. ***Eret.cz – Izrael a blízký východ ve zpravodajství.*** Dostupné z www:
<http://eretz.cz/content/blogcategory/23/68/>
3. HRUBÁ, Alice. ***Genocida brněnských Židů – Transport Dg.*** Bakalářská práce. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2008.
4. ***Judaismus*** [online]. [cit. 2009-04-02]. Dostupné z www:
<http://psychologie.dev.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=judaismus-3-kruh08>
5. ***Projekt holocaust.cz.*** Dostupné z www: <http://www.holocaust.cz/cz2/main>
6. ***Projekt vzdělávacího a kulturního centra Židovského muzea v Praze: Neztratit víru v člověka.*** Dostupné z www: <http://www.neztratitviru.net/>
7. ***Wikipedie – otevřená encyklopedie.*** Dostupné z www: http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavn%C3%AD_strana
8. ***Židovská obec Brno.*** Dostupné z www: <http://zob.cz/?q=cs/>
9. ***Židovská obec Praha.*** Dostupné z www: http://www.kehilaprag.cz/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=1095&Itemid=123

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Šabatové modlitby

Příloha č. 2 - Budova synagogy na Skořepce, zimní motlitebna

Příloha č. 3 – Oslava Svátku stromů – Tu Bišvat, v sále ŽOB

Příloha č. 4 – Výzdoba v synagoze na svátek Šavuot

Příloha č. 5 – Oslava svátku Pesach v sále ŽOB

Příloha č. 6 – Oslava nového roku – Roš hašana

Příloha č. 7 - Svátek Purim

Příloha č. 8 – Zapálení první chanukové svíce, svátečně přichystaný sál na oslavu
Chanuky

Příloha č. 9 – Pozvánky na oslavy svátků (Purim, Pesach, Chanuka, Tu bišvat)

Příloha č. 1 - Šabatové motlitby

Lecha dodi

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Šamor vezachor bedibur echad, hišmianu el hamejuchad;
A-donaj echad ušmo echad, lešem ultiferet veličila:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Likrat šabat lechu venelcha, ki hi mekor haberacha;
meroš mokedem nesucha, sof maase bemachšava tchila:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Mikdaš melech ir melucha, kumi cei mitos hahafecha;
rav lach ševet beemek habacha, vehu jachmol alajich chemia:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Hitnaari meafar kumi, livši bigdej tifartech ami;
al jad ben lišaj bejt halacemi, korva el nafši geala:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Hitoreri hitoreri, kiv a orech kumi ori;
uri uri šir dabéfi, kevod A-donaj alajich nigla:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Le tevoši velo tikalmi, ma tištochachi uma tehemi;
bach jechesu anijej ami, venivneta ir al tila:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Vehaju limšisa šosajich, verachaku kol mevalajich;
jasis alajich E-lohajich, kimsos chatan al kala:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Jamin usmol tifroci, veet A-donaj taarici;
al jak iš ben parci, venismecha venagila:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Boi bešalom ateret baala, gam besimcha uvecahala;
toch emunej am segula, boi kala boi kala:

Lecha dodi likrat kala, penej šabat nekabela.

Šalom alejchem

Šalom alejchem, malachej hašaret, malachej eljon,
Mi melech malachej hamelachim Hakadoš Baruch Hu
(3x)

Boachem lešalom, malachej hašalom, malachej eljon,
Mi melech malachej hamelachim Hakadoš Baruch Hu
(3x)

Borchuni lešalom, malachej hašalom, malechej eljon,
Mi melech malachej hamelachim Hakadoš Baruch Hu
(3x)

Cetchem lešalom, malachej hašalom, malachej eljon,
Mi melech malachej hamelachim Hakadoš Baruch Hu
(3x)

Večerní motlitba

Všichni povstanou, pán domu uchopí pohár vína do pravé ruky a řekne:

Tiše: Vajhi krev vajhi voker

Nahlas:

Jom hašiši. Vajchulu hašamajim vahaarec vechol cevaam, vajchal alo-him bajom hašvii melachto ašer asa, vajišbot bajom Hašci mikol melachto ašer asa. Vývarech elo-him et jom Hašci vajkadeš oto, kiv o šavat mikol melachto ašer bara elo-him lakot.

(savri maranan)

Baruch ata ado-naj elo-hejnu melech haolam, bore peri hagafen.

Bud' požehnan Bože náš, králi světa, jenž tvoří plody révy.

Baruch ata ado-naj elo-hejnu melech haolam, ašer kidšanu bemicvotav veraca vani, vešabat kodšo beahava uvracon hinchilanu, zikaron lemaase berešit. Ki hu jom techila lemikraej kodeš, zacher liciat micrajim. Ki vanu vacharta, veotanu kidašta, mikol haajim, vešabat kodšecha beahava uvracon hinchaltanu. Baruch ata ado-naj mekneš hrabat.

Pán domu se napije vína a dá napít stolovníkům.

Ešet chajil

Ešet chajil mi jimca, verachok mipnimim michra; batach ba lev baala vešalal lo jechsar:

Gmalathu tov velora, kol jemej chacha; darša cemer ufištim, vataas bechefec kapeha:

Hajta kaonijot socher, mimerchak tavi lachma; vatakom beod lajla, vatiten teref levejta vechok lenaaroteha:

Zamema sade vaticakehu, mipri chacha nata karem, chagra beoz motneha vateamec zerooteha:

Taama ki tov sachra, lo jichbe valajla nera; jadeha šilcha vakišor, vechapeha tamchu falech:

Kapa parsu leani, vejadeha šilcha laevjin; lotira levejta mišaleg, ko chol bejta lavuš šanim:

Marvadim astala, šeš veargaman levuša; noda bašearim baala, bešivto im ziknej arec:

Sadin asta vatimkor, vahcagor natna laknaani; oz vehadaar levuša, vaticachak lejim acharon:

Piha patcha vechochma, vetorat chesed al lešona; cofija halichot bejta, velechem aclut lo tochel:

Kamu vaneha vajeašruha, bala vajhalela; rabot banot asu chajil, veat al kulana:

Šeker hachen vehevel Hajni, iša jirat Ado-naj hi tithalal; tenu la mipri jadeha, vihaleluha vašearim maaseha:

Příloha č. 2 – Synagoga a zimní modlitebna

Zdroj: Archiv autora

Zdroj: Archiv Židovské obce Brno

Příloha č. 3 – Oslava Svátku stromů (Tu bišvat)

Zdroj: Archiv ŽOB

Příloha č. 4 – Výzdoba v synagoze na svátek Šavuot

Zdroj: Archiv ŽOB

Příloha č. 5 - Pesach

Zdroj: Archiv ŽOB

Příloha č. 6 – Oslava Nového roku - Roš hašana

Zdroj: Archiv ŽOB

Příloha č. 7 – Purim

Příloha č. 8 – Chanuka

Zdroj: Archiv ŽOB

Židovská obec Brno vás zve na

předpurimovou oslavu.

V programu vystoupí dětský divadelní soubor

Feigle z Prahy

s purimovou hrou o královně Ester.

K tanci bude hrát reprodukováná hudba.

Na vaše masky a převleky se těšíme

v neděli 8. března 2008

v 15 hodin

v sále ŽOB, tř. Kpt. Jaroše 3, Brno.

V ceně vstupenky pro dospělé za 50 Kč je též pohoštění.

Možno zakoupit v pokladně ŽOB od 3.2. do 5.3. 2009.

Děti mají vstup zdarma.

Oslava svátku Purim

v pondělí 9.3. v 18.15 hodin v synagoze na Skořepce.

Zahájení četbou svitku Ester, následovat bude

pohoštění pro všechny postem zesláblé členy

v kidušové místnosti synagogy